

VÄRDEBESKRIVNING**Område av riksintresse för naturvård i Västra Götalands län****Datum:** 2022-11-07**Områdesnummer:** NRO 14 098**Områdesnamn:** Sydbillingen**Kommun:** Skara, Skövde och Falköpings kommun**Kartblad:** 8D NV, 8D SV, 8D SO, 8D NO**Area:** 10 673 ha**Naturgeografisk region:** 22b, Götalands centrala slättbygder, Falbygden**Kust/havsregion:** -**Regionindelning för sjöar och vattendrag:** -**Agrara kulturlandskapsregioner:** Västergötlands slätt och odlingsbygder**Landskapsform:** Platåbergområde**Riksvärde:**

Landskapstyp	Naturtyp	Vegetations- typ	Arter	Geologi
Geovetenskap				Platåberg
Odlingslandskap	Naturbetesmark äng, rikt soligent kärr, sumpskog, platåformigt välvd mosse, limnogen strandsumpskog, granskog, ädellövskog		Flora	
Myrlandskap	Soligent kärr, topogent kärr, sumpskog, kalkoligotrofa sjöar, ädellövskog	Rikkärr	Flora, Fauna	

Värdebeskrivning: Platåberg med diabastäckta kambrosiluravlagringar. Urskogsartad skog och stora myrkomplex på Sydbillingens diabaslager. Myrkomplexen i området är i stort sett är hydrologiskt opåverkade.

Ädellövskog med lång kontinuitet och rik flora i branterna, framför allt vid Hene norr om Skultorp. På Brunnhemsbergets västsluttning finns gammal granskog på kalkmark med rik svampflora. På kalklagret finns flera extremrikkärr bland annat på Brunnhemsbergets väst- och östsida.

Naturbetesmarker finns bland annat vid Brunnhem. Området har stora botaniska värden som är knutna till naturbetesmarkerna, ädellövskogarna och rikkärren. Området har också ett rikt fågelliv.

Huvudkriterier: A, B, C, D

Förutsättningar för bevarande: En övergripande förutsättning för förståelsen och upplevelsen av Billingens geovetenskapliga och landskapsmässiga värden är att bergets siluett bevaras intakt. Större anläggningar, exempelvis vindkraftverk som kan medföra en förändrad siluett av platåberget kan skada Billingens värden.

Fortsatt jordbruk med åkerbruk, ängsbruk, naturvårdsinriktad betesdrift av naturbetesmarker och skötsel av landskapselement. Skogsbruk med fortsatt stor naturvårdshänsyn i skyddsvärda biotoper. Uppe på platån lämnas vissa skogar samt myr- och sumpskogskomplex till fri utveckling. Önskvärt är restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker.

Områdets värden kan påverkas negativt av minskad eller upphörd jordbruks- och betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, överföring av lövskog till granskog, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse och olika anläggningar, exempelvis gruvsdrift. Även gallringar, uttag av enstaka äldre träd och andra skogliga åtgärder i platåbergens ädellövskogsklädda sluttningar kan vara ett hot mot naturvärdena liksom förändringar av artrika vägar och väglänter.

Att behålla områdets gröna infrastruktur med ett varierande landskap med naturliga miljöer ska eftersträvas.

Säkerställande: Inom riksintresseområdet finns strandskydd, ett stort antal naturreservat, några landskapsbildsskydd och flera skogliga biotopskydd.

Följande Natura-2000 område finns inom området: SE0540047 Sydbillingens platå, SE0540093 Klasborgs och Våmb's ängar, SE0540150 Hene, SE0540300 Herrhagen, SE0540165 Tovaberget, SE0540193 Bolum Hov, SE05401392 Bolum Säckesten, SE0540285 Brunnhem Mossagården, SE0540195 Brunnhem Smedsgården, SE0540211 Ingvaldstorpskärr, SE0540290 Åsakullen.

Områdets huvuddrag: Sydbillingen omfattar området från vägen Skara-Skövde i norr till Stenstorp i söder, Hornborgasjön i väster och Skultorp i öster. Topografiskt präglas bergen av diabasplatåer som genomskärs av spricksystem samt av bergens sluttningar med de olika kambrosiluriska bergarterna. Diabasplatåerna täcks av barrskogar omväxlande med myrkomplex. De högre belägna sluttningarna täcks av skog av skiftande slag, från ädellövskog till

ängsgranskog. Längre ned i sluttningarna sätter jordbrukskulturen sin prägel på landskapet med åkrar, betesmarker och hagar omväxlande med skogsdungar.

Sydbillingens plåtå utgörs av en blandning skog och myrar. Myrkomplexet är i stor utsträckning orörd och utgörs huvudsakligen av mossar men arealen av topogena kärr är stor. Omkringliggande skog utgörs av naturskog.

Fågellivet är rikt med orrspel och många vadare. Inom plåtån finns Storemossen och Degramossen som delvis utgörs av värdefull sumpskog, topogena kärr, samt svagt välvd mosse och sluttande mosse. Brunnhemsberget och Tovaberget utgörs av tre mosikartade våtmarksområden med värdefull flora och mångformiga sumpskogar. De stora arealerna orörd myrmark och skogsmark är mycket ovanlig i regionen. På sluttningarna finns flera källflöden och dessa har på många platser gett upphov till värdefulla miljöer med extremrikkärr.

På Sydbillingens diabasplåtå finns två större sjöar och utsiktspunkten Skultorpsnabbe. På många ställen finns mycket gammal skog, från blandad ädellövskog till ekskog med inslag av ängsgranskog. Nedanför skogsbältet finns betesmarker med rik flora, bland annat vid Rådene, med bland annat gräslågstarräng och stagghed med hävdgynnade arter som slättergubbe, darrgräs, stagg, ormrot och backtimjan.

Från Häggum och söderut till Brunnhem finns ett antal kullar med stäppängsflora. Här växer bland annat smalbladig lungört, backklöver och fältvädd.

Utefter sluttningarna finns lövskogar och rikkärr samt varierat, småskaligt odlingslandskap med högsta natur- och kulturmiljövärden. Fornlämningar, stenmurar, odlingsrösen, små brukningsenheter liksom betade, kuperade marker karakteriserar trakten. Odlingslandskap med stort inslag av naturbetesmark och rik flora finns bland annat vid Varnhem, Våmb, Rådene och Häggum.

Anmärkningar: Förutom säkerställda naturskydd finns många värdefulla objekt i våtmarksinventeringen och ängs- och hagmarksinventeringen inom området. Delar av Hornborgasjön och Stenstorp som är värdefulla helhetsmiljöer i Nationella bevarandeplanen berör området.

Referenser:

- Ström B. & Wramner P. 1977: Naturvårdens primära intresseområden i Sydbillingen-området. I "Billingen 4 exempel". SOU 1977:47.
- Kardell L. 1978: Sydbillingen - skräpskog eller naturreservat. Rapport 15, 1978. Sveriges Lantbruksuniversitet. Länsstyrelsen i Skaraborgs län, 1979: Sydbillingens plåtå. Medd 6/79 (flera rapporter).
- Rytterås F. 1975: Kallsågs mossen och andra rikkärr i Rådene. Skaraborgsnatur 12:10-14. Larsson B M P. 1977: Källkärr inom Sydbillingenområdet. Skaraborgsnatur 14:62-73.
- Hertzman T. 1979: Sydbillingens plåtå - ett blivande naturreservat. Skaraborgsnatur 16:8-20. Statens naturvårdsverk & Skogsstyrelsen. 1982: Urskogar. Inventering av urskogsartade områden i Sverige. 2. Södra Sverige. SNV PM 1508.

Alroth. N. 1967: Biljers ås i Bolum. Skaraborgsnatur 4:4 - 6. Länsstyrelsen i Skaraborgs län, Bevaranderogram och åtgärdsprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövården. 1992 Länsstyrelsen.